

VOZNIK MARKO.

Črtica. — Spisal Stanko Majcen.

Planil sem izza smreke in skoz možgane mi je šinilo kakor blisk: Pazi na konje! A preden sem odprl usta, se je zgodilo. Voz se je nagnil, kolo je zahreščalo in skladnica drv se je zrušila na tla.

Nič ni zaječalo, nobenega glasu ni bilo slišati izpod drv. Brž, brž! Razmetal sem, kar se je dalo, nekaj na cesto, nekaj v hrib, in paziti sem moral, da mu ne zdrobim še tistih kosti, ki so mu morebiti ostale cele pod težo bukovja. Kmalu je ležal na mahu pred menoj. Noge so visele v kolovozu, glava je bila pritisnjena ob hrastov štor. Kolikor sem mogel presoditi, se mu je vdrlo oprsje. Rebra so kajpak vsa polomljena, sem si mislil, a pljuča, to je glavno. Ko sem mu privzdignil klobuk, ki mu je bil ostal na glavi, nagnjen nekoliko na desno uho, kakor ga je nosil vedno, je izpregledal. Hudo je — se mi je zdelo, da je rekel pogled. Vzlèpetal je z rokami, ko je čutil, da sta prosti, in se ozrl naokoli.

»Ali v mlaki?«

»Ne, ne, stric Marko. Na ovinku ste zvrnili. Prenaglo ste vozili. In zavrli niste. Cesta gre navzdol kakor streha. Kaj ne pazite!«

Nasmejal se je in na lepih brkih, prav nad ustnim kotom, sem zapazil kri.

»Ali ste se potolkli?«

»Nič ne bo hudega. Toliko sem se zanesel na šeka. Vozi ko hudir. Zdajle mi je pa to naredil...«

Siloma je dvignil prsi, a s sapo ni šlo. Obtičala mu je nekje med grlom in pljuči in belo me je pogledal.

»Ne morem več dihati...«

»Preložim Vas, da Vam bo laže.«

Dvignil sem truplo in ga zasukal nekoliko na levo. Tam je rasel mah in tla so bila ravna ko miza. Pod glavo sem mu zložil svojo suknjo, škornje sem mu potegnil z nog. Pravijo, da človek v sapnih težkočah najhuje občuti obutev.

Vode seveda ni bilo blizu. Sploh je bil kraj najmanj pol ure oddaljen od človeškega bivališča. Najbliže bi še bila Perkova pristava. A kdo je jutraj ob petih na pristavi? Gluha Mica, pa ta še spi.

»Ali sem dolgo vozil?«

Dolgo? — Nisem mu mogel odgovoriti, ker ga nisem razumel. Kaj misli s tem? Mogoče se

mu že blede. Vtisk na prsih je bil tako silen — to sem mogel z neukim očesom preračunati koj prvi hip — da ne bo doživel solnca. Človeka pa tudi ne bo več videl nobenega razen mene. Razumeti se torej morava... morava...

»Dolgo, mislim, če sem vozil?«

Zazrl sem mu v obraz in to ga je vznemirilo. Zaokrenil je oči navzgor in se ustavil v smrečjih vrhovih.

In v smrečjih vrhovih je zašumelo.

»Jutro?«

»Kajpak, stric. Pet je ura. Kdaj pa ste naložili?«

»A,« je mahnil z roko — ni mahnil z roko. Kretnja se mu je sprožila v rami, preletela je mišice do ročnega sklepa in dlan se je vzgenila.

»Preveč sem naložil, to je. Marko je preveč naložil... Šek...«

Zdaj se je sunkoma okrenil h konjema. Lasje so se mu vsuli na oči in nestrpno je stresnil z glavo.

»Šek...!«

Zadel je glas. Krepko je zadonelo iz grla in šek se je okrenil.

»Kak si, šek... o...«

Šeku je tekla kri iz gobca. Ranil si je bil spodnjo čeljust, ko je butil ob deblo. Na levem stegnu se je poznala sled stremena, ki se je bilo v usodnem trenutku nategnilo s precejšnjo silo.

»Izprezi ga!«

Šek se je rad dal izpreči. Rana v gobcu ni bila velika. Črna kri je tekla pač in črno je gledal šek. Ko je slišal, da so padle ojnice, se je okrenil od ojesa in si ogledal nesrečo. Voz je tičal s celo levo stranjo v kolovozu. Iz zadnjega kolesa so štrlele motoroge. Tri so se pretrle čez polovico, dve sta prebodli obod. Iz drv je molela leva ročica kakor človeška roka. In tam je ležal voznik Marko. Šek se ni obrnil k njemu. Pobrsal je z glavo po mahu, otrl si kri z gobca in otresnil z grivo.

»Ali je hudo ranjen?«

»Kaj bo! Sreča, da ni padel na kolena. Tisto v gobcu bo čez pol ure dobro. Da bi le vode dobil...«

»Pusti... Že vem, kje sem. Dobro četrť ure je do mlake. Preden se vrneš...«

»In človeka pokličem zaeno...«

»Meni? Ni treba, saj vidiš. Ležim dobro in nič mi ne manjka. Zaklical bi sam, če bi ga rabil.«

Odprl je usta in izpod brk so se pojavili beli zobje. Zdaj sem videl, da je bil bruhal kri, dočim sem imel opravka s konjem.

»Kam si bruhal?«

»A...« Z očmi je pokazal mesto, kjer se je na mahu strjala kri.

»Pa človeka Vam vendar pokličem. Počakajte in Vas ponese. Nekoga vendar morate videti, preden greste.«

»Saj imam tebe. To bo lahka smrt. Moji so na njivi. Ona je dejala, da pojde žet. Ne vem, ali je šla. Tudi sta mislili s Kato gnati prašiče v trg. Ne vem, ne vem... Le šek, moj šek... kako, ali je jezen?«

Šek se je bil medtem obrnil nazaj k ojesu, si podrgal vrat ob belčevem stropu in si polizal koleno.

»Bojim se... To ti je bil konj. Lani sem vozil z njim kamenje. Toliko ni naložil nihče kakor jaz. In s temle šekom... Bog se me usmili! Saj vem, kdo ga bo hotel imeti. Mariofil mi ga zavidal. Z Mariofilom sva ga skupaj kupovala. Mariofil... ni ga hotel imeti, ker se mu je zdel prepisan...«

A potem mu je bilo žal... Večkrat mi je rekel, da se kesa... In ko mi je padel odsebnik lani zmladletka, se je oglašil pri meni: Kaj boš s šekom zdaj? Kupiš par, da ti ni treba šele navajati. K šeku ga ne dobiš od Cmereka do Sv. Trojice ne... Nič! dobil sem ga in lepo sta vozila. Seveda šek je ostal šek in belec ga ni dohajal... In zdaj to...«

Dvignil je prsi, a v očeh se mu je utrnila bela svetloba. Konec je, sem si dejal tiho.

Kakor da je ugenil mojo misel, se je ozrl name in ustni sta se zgenili.

Nisem slišal. Brez glasu je bilo, kar je rekel. Pokleknil sem k njemu, se nagnil in dahnil: »Kaj?«

»Šeka ne daj Mariofilu... Rad bi ga imel še... po smrti... Voznik Marko...«

V lepem smehu so se mu zaokrožila lica, brki so se privihali navzgor in izpod trepalnic je hušnila senca.

To je bila senca njegove slave, senca njegovega velikega imena od Cmereka do Sv. Trojice. Iztegnil se je, šek je stal zraven in šeku ni bilo razodeto, da je zdajci izdahnil voznik vseh voznikov.

RAZVOJ NOVEJŠE SLOVENSKE PISAVE PA LEVČEV PRAVOPIS.

Spisal dr. A. Breznik.

(Dalje.)

IV. Nadaljnji razvoj do Levstika.

Odkar sta bila premagana ilirizem in vseslovanska struja, se naš pismeni jezik ni več mešal z drugimi slovanskimi narečji, temveč se je jel razvijati zopet po tistih načelih, katera so mu vcepili l. 1849. Luka Svetec in njegovi pristaši. Jezik se je začel zopet čistiti in gladiti na podlagi koroško-štajerskih oblik ter srbohrvaščine in stare slovenščine. Ta razvoj so pospeševali mnogo let sicer le posamezni pisatelji (Svetec, Cegnar, Levstik v mladih letih, Navratil, Jeriša, Valjavec, deloma Miklošič, Toman, Rodoljub Ledinski in dr.), ali ti so si pridobili po svojih literarnih proizvodih toliko vpliva, da so naposled z mnogo oblikami vendar zmagali. Boriti se jim je bilo z velikimi neprilikami. Z letom 1853. je prenehal zadnji list (Slov. bčela), ki je bil njihovim težnjam prijazen. Tako so zavladale na Slovenskem Novice z Zgodnjo Danico. Bleiweis se je zadovoljil

s petimi tako imenovanimi novimi oblikami¹, vse druge oblike imenovanih pisateljev je preziral. Še slabše je bilo v Daničnem krogu, h kateremu so spadali tudi prirejevalci Wolfovega sv. Pisma. Tukaj niso do l. 1863. niti te oblike našle milosti, zato jim je Levstik namenil sonet:

Družba stárh oblik.

Če nekaj dnij nebó močnó dežuje,
Napnó potokom se vodé šumeče;
Ustrašen mlinar se bojí nesreče,
Popravlja jez, zatvornice vzdiguje.

Pa časi vender se zastonj bojuje;
Ko v hram podi slapovje se grmeče,
Brez vse pomoči po gredeh trepeče,
Na streho gré, da val ga ne zasuje.

Takó oblik se starih družba vpira,
Ko novim v knjigo brani i zavira;
Takó Zamejec se posebno trudi.

¹ t. j. om, ega, šč, da in lepši, lepša, lepše.